

## บัณฑิต คือผู้อดทนด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา

เป็นที่น่าคิดว่า แม้คุณยายอาจารย์จะไม่มีความรู้เรื่องหนังสือเลย อ่านก็ไม่ออก เขียนก็ไม่ได้ แต่ข้าพเจ้าผู้เล่าเรื่องซึ่งมีปัญญาทางโลก ได้เกียรตินิยมถึง ๒ปริญญา ต้องขอยอมรับว่าคุณยายเป็นบัณฑิต เป็นนักปราชญ์ เป็นผู้ทรงปัญญา ที่นักศึกษาศาสน์ใหม่ควรต้องรู้สึกอับอาย

บัณฑิตส่วนมาก เมื่อถือว่า “ฉันเป็นปัญญาชน เป็นคนฉลาด มีมันสมองอันเลิศ อยากได้อะไรก็รวมพลังกันชุมนุมประท้วง เดินขบวนประท้วง สำเร็จบ้าง ไม่สำเร็จบ้าง ถ้าสำเร็จก็มักประกอบด้วยความไม่พอใจของอีกฝ่ายมากบ้างน้อยบ้าง ไม่เคยได้ด้วยความเต็มใจสักครั้ง”

แต่ชีวิตของคุณยาย คนที่อ่านหนังสือไม่ออกเลยนี้แหละ อยากจะให้เจ้าของบ้านที่ตนอาศัยอยู่พาไปวัดด้วย ไม่ได้ใช้วิธีขอร้องดื้อ ๆ แต่ท่านกลับใช้ปัญญาอันแสนฉลาด ทำประโยชน์ให้เจ้าของบ้านรักใคร่เอ็นดูเสียก่อน เมื่อขอร้อง เขาก็จะยินยอมให้อย่างเต็มใจ

ว่าที่จริงแล้วปัญญาโคตรอย่างนี้ คุณยายมิได้ใช้เพียงครั้งเดียว ท่านใช้ของท่านเรื่อยมาจนปัจจุบัน ท่านปรารถนาสิ่งใดจึงสำเร็จเป็นอัศจรรย์ทุกอย่าง เพียงแต่การกระทำให้ผู้อื่นเมตตาท่านเป็นงานหนัก ต้องเหน็ดเหนื่อยด้วยร่างกายแรงใจ และอะไรอื่นสารพัด คนที่ไม่เข้มแข็งพอไม่สามารถอดทนกระทำได้